

Vážené dámy a vážení páni,

dostáva sa Vám do rúk zborník referátov zo 6. ročníka medzinárodnej konferencie *Významné aspekty v chove raticovej zveri 2018*. Predošlé ročníky sa venovali čeľadi *jeleňovité (Cervidae)*. Z dôvodu aktuálnosti a vysokého záujmu zo strany poľovníkov a farmárov, od súčasného - šiesteho ročníka, pokračuje podujatie s rozšíreným tematickým záberom aj o ďalšie čeľade raticovej zveri, čiže okrem *jeleňovitých* (napr. srnec, jeleň, daniel, los, pasrnec) aj o *turovité (napr. muflón, zubor) a sviňovité (diviak)*.

Konferenciu sme založili v roku 2008, bola to reakcia na otázky vyplývajúce z potrieb chovateľskej praxe. Konferencia sa organizuje na NPPC – VÚŽV Nitra pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky. Prvý ročník sa zaoberal manažmentom jeleňa lesného a pri jeho zrode stál aj prof. Pavel Hell. Druhý ročník konaný v roku 2009 sa zaoberal problematikou výživy a zdravia, a to za účasti predsedu britskej asociácie chovateľov jelenovitých Dr. Johna Fletchera. Tretí ročník sa v roku 2011 zaoberal témou intenzívnych chovov, keďže v tej dobe bol o ne evidovaný prudký nárast záujmu, i keď pre ich prevádzku u nás ešte neexistoval adekvátny právny rámec. Prípravný výbor konferencie zaslal výstupy na MPRV SR, čím sa následne spustila príprava potrebnej legislatívy k farmám raticovej zveri. Štvrtý ročník bol venovaný téme parožia jeleňovitých a etike lovu. Piaty ročník sa zaoberal našou pôvodnou druhovou diverzitou, a to losom, srncom a jeleňom.

Aktuálnosť otázok zdravia, výživy a prikrmovania vyústila do tém šiesteho ročníka, na ktorom máme možnosť privítať aj účastníkov z Rakúska, Ruska, Lotyšska, Srbska a Českej republiky. Logom konferencie *Významné aspekty v chove raticovej zveri* je dojčiaci jelenica s mláďaťom a tento chovateľský symbol sprevádza všetky ročníky.

Ing. Matúš Rajský, PhD.
Predseda prípravného výboru

50 ROKOV ODBORU VÝŽIVY A 20 ROKOV MEDZINÁRODNÉHO PRACOVISKA VÝŽIVY A EKOLÓGIE RATICOVEJ ZVERI

Rok 2018 je dôležitým medzníkom v histórii Výskumného ústavu živočíšnej výroby v Nitre, nakoľko si pripomíname 50. výročie vzniku významného vedecko výskumného pracoviska - Odboru výživy a tiež 20 ročné jubileum vzniku Medzinárodného pracoviska výživy a ekológie raticovej zveri, ktoré je súčasťou Odboru výživy. Odbor výživy sa významnou mierou pričinil o rozvoj výživy zvierat ešte v bývalom Československu. Pod vedením profesora A. Sommera si tento útvar získal domácu i zahraničnú autoritu, ako významné, uznávané vedecko-výskumné pracovisko, zamerané na výskum najnovších inovatívnych vedeckých a odborných poznatkov a ich zavádzanie do chovateľskej praxe.

V tomto trende Odbor výživy pokračuje aj v súčasnosti. Päťdesiat rokov je dosť dlhá doba na to, aby sa dalo výstižne popísať, čo na poli vedy a výskumu, resp. realizácie výsledkov v praxi odbor a jeho pracovníci dosiahli. Sú to nespočetné množstvá laboratórnych a prevádzkových pokusov, výskumných správ, vedeckých a odborných publikácií v domácich a zahraničných časopisoch, prednášok a posterov na vedeckých a odborných konferenciách, ale aj mnohé hodiny strávené pri priamom poradenstve, resp. realizácii širokého spektra výsledkov výskumu a know-how priamo v praxi.

Dovoľte, aby som sa všetkým súčasným aj bývalým pracovníkom Odboru výživy poďakovala za vykonanú náročnú a obetavú prácu, ktorou sa pričinili k získaniu významných výsledkov a k rozvoju jubilujúceho pracoviska – Odboru výživy, a tým výrazne dopomohli aj k získaniu domáceho aj medzinárodného renomé Výskumného ústavu živočíšnej výroby v Nitre ako aj Národného poľnohospodárskeho a potravinárskeho centra.

Medzinárodné pracovisko výživy a ekológie raticovej zveri na Odbore výživy

Záujem praxe ale aj vedeckých kruhov o precízny chov raticovej zveri so zameraním na problematiku výživy a správneho prikrmovania vo vzťahu k jej zdraviu, kvalite a otázkam konzumácie lesných a agrárnych kultúr podnietil vznik Medzinárodného pracoviska výživy a ekológie raticovej zveri (ďalej „pracovisko“).

Pracovisko je spoločnou experimentálnou bázou Národného poľnohospodárskeho a potravinárskeho centra - Výskumného ústavu živočíšnej výroby Nitra a Stredoeurópskeho inštitútu ekológie zveri Viedeň, Brno, Nitra a organizačne je začlenené v Odbore výživy v Lužiankach pri Nitre.

Iniciátormi založenia pracoviska boli pred dvadsiatimi rokmi MVDr. Miroslav Vodňanský, PhD., predseda správnej rady Stredoeurópskeho inštitútu ekológie zveri Viedeň, Brno, Nitra a prof. Ing. Alexander Sommer, DrSc., riaditeľ Ústavu výživy VÚŽV Nitra. Od roku 2003 je vedúcim pracoviska Ing. Matúš Rajský, PhD.

Medzinárodné pracovisko spolupracuje s viacerými subjektmi z oblasti výskumu, vzdelávania, praxe a štátnej správy, z nich napríklad: Slovenská poľovnícka komora, Slovenský poľovnícky zväz, Štátna veterinárna a potravinová správa SR, Lesy Slovenskej republiky, š. p., Katedra aplikovanej zoológie a manažmentu zveri Lesníckej fakulty Technickej univerzity vo Zvolene, Institut ekológie zvěře na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně, Oddelenie biológie poľnej zveri na Ústave malých hospodárskych zvierat NPPC – VÚŽV Nitra, Katedra hydínarstva a malých hospodárskych zvierat Fakulty agrobiológie a potravinových zdrojov Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, Odbor ochrany lesa a manažmentu zveri Lesníckeho výskumného ústavu Národného lesníckeho centra vo Zvolene, ďalej s užívateľmi poľných revírov a prevádzkovateľmi fariem raticovej zveri, domácimi aj zahraničnými vydavateľmi literatúry, televíziou a ďalšími.

Medzinárodné pracovisko výživy a ekológie raticovej zveri sa zaoberá širokým okruhom otázok chovu raticovej zveri vo voľných poľných revíroch, zverniciach a vo farmách. V experimentálnych podmienkach na Odbore výživy, NPPC - VÚŽV Nitra realizuje bilančné a krmné pokusy so srnčou, jeleňou a losou zverou. V rámci strednej Európy rieši unikátny výskum stráviteľnosti živín a fyziologických potrieb raticovej zveri.

Témy riešené v experimentálnych a terénnych podmienkach

- Výživové (nutričné) potreby jednotlivých druhov raticovej zveri (srnec, jeleň, los, daniel, muflón, diviak ale aj iné)
- Stanovovanie potreby živín
- Výživná hodnota prirodzenej potravy raticovej zveri (odhryz, obhryz, lúpanie) ako dôležitý predpoklad pre pochopenie výživových potrieb jednotlivých druhov
- Stráviteľnosť živín, koeficienty stráviteľnosti
- Preferencie jednotlivých druhov potravy
- Výživa zveri vo vzťahu ku škodám na lesných a poľných kultúrach
- Vyrušovanie zveri, negatívne faktory pôsobiace na zver, analýza
- Vývoj telesných parametrov zveri, v závislosti od úrovne životných podmienok. Výskum telesných hmotností a spracovanie vzorcov na odhad živej telesnej hmotnosti jednotlivých druhov raticovej zveri na základe známej hmotnosti vyvrhutej zveri
- Kvalita zveri
- Selekcia zveri, selekčné kritériá v jednotlivých chovoch
- Vývoj parožia, faktory ovplyvňujúce rast parožia
- Prikrmovanie, zásady prikrmovania, možné negatíva a pozitíva prikrmovania, vhodnosť krmív
- Krmné dávky v jednotlivých obdobiach a pri rôznom fyziologickom zaťažení organizmu
- Krmné zmesi – doplnkové, kompletné a návrhy optimalizácie krmných zmesí
- Výživa mláďat
- Úživnosť prostredia
- Antiparazitárna liečba zveri, medikované krmné zmesi
- Hygiena chovu a prevencia
- Farmové chovy, analýza prostredia, zakladanie, chov
- Etológia a welfare zveri

- Manažment chovu
- Terénna výučba žiakov a študentov, ukážky živej zveri, exkurzie v modelových revíroch a farmách
- Poradenstvo, prednášky, semináre
- Projekty chovu raticovej zveri (voľné poľovné revíry, zvernice, farmy)
- Testovanie krmív a krmných zmesí (bilančné pokusy, krmne pokusy)
- Fyziologicko – biochemické pokusy na kanylovaných jeleniciach
- Možnosť využitia modelových druhov prežúvavcov (kravy) s bachorovými a črevnými kanylami v rámci Laboratória fyziológie výživy prežúvavcov Ústavu výživy – na stanovenie špeciálnych výživárskych charakteristík, črevnej a bachorovej stráviteľnosti
- Analýzy krmív a biologických materiálov v rámci Laboratória analytiky Odboru výživy, NPPC – VÚŽV Nitra

Pracovisko je zapojené do domácich aj zahraničných projektov, rieši základný aj aplikovaný výskum. Zároveň sa prioritne orientuje na prenos poznatkov získaných výskumom do praxe. Aj z uvedeného dôvodu inicioval v roku 2008 Ing. Matúš Rajský, PhD. s kolektívom spolupracovníkov vznik medzinárodnej konferencie s názvom „Významné aspekty v chove raticovej zveri“.

Obr. 1 Záber z Medzinárodného pracoviska výživy a ekológie raticovej zveri na Odbore výživy; V pozadí sa nachádza budova Odboru výživy

doc. Ing. Mária Chrenková, CSc.

NPPC-VÚŽV Nitra